

Programmeringsmetodik DV1 Programkonstruktion 1

Moment 7 Om generella datastrukturer och träd

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 1 Uppdaterad 2020-11-15

Typdeklarationer

Man kan ge namn åt typer, på ungefär samma sätt som man kan ge namn åt värden.

```
type rational = int*int;
type heltalslista = int list;
```

type är en *deklaration*, dvs den utför ingen beräkning utan talar om för ML hur program skall tolkas – i detta fall att *rational* och *heltalslista* är alternativa beteckningar för typerna *int*int* respektive *int list*.

Den huvudsakliga användningen av *type* är att ge mer läsbara program.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 2 Uppdaterad 2020-11-15

Vad används typerna till?

```
((11,3),[{10,"Föreläsning PK1/PM1"},{15,"Ardelingsmöte"},{18,"Hämta Jonatan från ju-jutsun"}]),
((11,4),[{10,"Föreläsning PK1/PM1"},{12,"Lunchseminarium"},{13,"Föreläsning PK1/PM1"},{19,"Möte Upsala Ö-gruppen"}])
}
```

Typen är ((int*int)*(int*string) list) list!

Namn på de sammansatta typerna underlättar läsningen:

```
type month = int;
type day = int;
type date = month*day
type time = int;
type description = string;
type booking = time*description;
type daycalendar = date*booking list;
type calendar = daycalendar list;
```

Uttrycket ovan har nu typen *calendar*!

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 3 Uppdaterad 2020-11-15

Namnabstraktion hjälper inte alltid

ML blir i praktiken otypat vad beträffar "likadana" namngivna typer.

```
type weekday = int;
val Mon = 1;
val Tue = 2;
...
val Sun = 7;
• Felaktiga mönster:
(* weekend d
  TYPE: weekday->bool
  PRE: d är en korrekt dag
  POST: true om d är en
       veckoslutsdag (18/sö) *)
fun weekend Sat = true Ok!
    | weekend Sun = true Ok!
    | weekend _ = false;
• Felaktiga värden:
..weekend(8)....
Sat, Sun är identifierare vilka som helst – de binds i mönster.
weekday är ett annat namn på int – inget typfel.
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 4 Uppdaterad 2020-11-15

Uppräkningstyper

datatype weekday = Mon | Tue | Wed | Thu | Fri | Sat | Sun;

weekday blir en *helt ny* datatyp med de angivna värdena.

```
• Korrekt mönster:
(* weekend d
  TYPE: weekday->bool
  PRE: (inget)
  POST: true om d är en
       veckoslutsdag (18/sö) *)
fun weekend Sat = true Ok!
    | weekend Sun = true Ok!
    | weekend _ = false;
• Felaktiga värden:
..weekend(8)....
Typfel!
xj;
Typfel!
kx;
```

Sat, Sun är *värden* som true, false – de binds *inte* i mönster. weekday är *inte* samma typ som int –

– sammanblandning ger typfel.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 5 Uppdaterad 2020-11-15

Konvertering av uppräkningstyper

datatype weekday = Mon | Tue | Wed | Thu | Fri | Sat | Sun;

ML definierar ingen speciell ordning av värdena i weekday. Inte heller finns något inbyggd sätt att omvandla dem till/från heltal som man tex. kan med tecken (ord, chr). Sådant får man göra själv...

```
(* daynumber d
  TYPE: weekday->int
  PRE: (inget)
  POST: ordningstalet
       för veckodagen d *)
fun daynumber Mon = 1
  | daynumber Tue = 2
  | daynumber Wed = 3
  | daynumber Thu = 4
  | daynumber Fri = 5
  | daynumber Sat = 6
  | daynumber Sun = 7;
(* numberday n
  TYPE: int->weekday
  PRE: 1 <= n <= 7
  POST: veckodagen med
       ordningstal n *)
fun numberday 1 = Mon
  | numberday 2 = Tue
  | numberday 3 = Wed
  | numberday 4 = Thu
  | numberday 5 = Fri
  | numberday 6 = Sat
  | numberday 7 = Sun
  | numberday _ = raise Domain;
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 6 Uppdaterad 2020-11-15

Vissa inbyggda typer kan definieras

```
datatype bool = true | false;
datatype unit = ();
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 7 Uppdaterad 2020-11-15

Konstruerade (taggade) typer

```
type month = int;
type day = int;
type date = month*day;
type rational = int*int; ...ett rationellt tal.
```

Inget hindrar hopblandning av värden från date och rational.

Det är bättre att använda deklarationen datatype:
datatype date = Date of month*day;
datatype rational = Q of int*int;

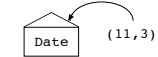
date och rational är nu *helt nya* datatyper som båda *innehåller* en int*int-tupel men som har en *etikett (tag)* som skiljer dem åt.

Värden av typen date skrivs föregångna av *konstruktorn* Date, tex. Date(11, 3). Samma med rationella tal, tex. Q(11, 3). Jämför konstruktorn :: som skapar en listcell.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 8 Uppdaterad 2020-11-15

Användning av konstruerade typer

Man kan betrakta en värde av en konstruerad datatyp som ett kuvert med konstruktorn påskriften, i vilken man har stoppat ned de data som ingår i värdet.

Försök att blanda ihop ett datum och ett rationellt tal ger typfel eftersom ML kan se på konstruktörerna att de hör till olika typer.

Date och Q har funktionstyper: Date:int*int->date
Q:int*int->rational

och ser ut och kan användas som funktioner men är inte funktioner i vanlig mening eftersom de inte utför någon beräkning. De skapar ett nytt värde på samma sätt som den infix konstruktorn ::.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 9 Uppdaterad 2020-11-15

En (delvis) taggad kalender

```
type month = int;
type day = int;
datatype date = Date of month*day
type time = int;
type description = string;
datatype booking = Booking of time*description;
datatype daycalendar =
  Daycalendar of date*booking list;
type calendar = daycalendar list;
```

```
[Daycalendar(Date(11,3),[Booking(10,"Föreläsning PK1/PM1"),
                           Booking(15,"Ardelingsmöte"),
                           Booking(18,"Hämta Jonatan från ju-jutsun")]),
Daycalendar(Date(11,4),[Booking(10,"Föreläsning PK1/PM1"),
                           Booking(12,"Lunchseminarium"),
                           Booking(13,"Föreläsning PK1/PM1"),
                           Booking(19,"Möte Upsala Ö-gruppen")])]
```

: calendar;
Konstruktörerna får vara samma som typnamnen – men normalt inte

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 10 Uppdaterad 2020-11-15

Användning av konstruerade typer

För att komma åt delarna i ett värde av en konstruerad typ måste de tas ut ur kuvertet. För detta använder man *matchning* på liknande sätt som man *matchar* på listceller med ::.

Nya värden av konstruerad typ kan skapas genom att ge uttryck som beräknas som argument till konstruktorn.

```
(* qadd(x,y)
  TYPE: rational*rational->rational
  PRE: x och y skall vara korrekta rationella tal
       (dvs nämnaren skall vara ≠ 0).
  POST: Summan av x och y
  EX: qadd(Q(1,2),Q(1,3)) = Q(5,6)
*)
fun qadd(Q(p1,q1),Q(p2,q2)) =
  Q(p1*q2+p2*q1,q1*q2);
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 11 Uppdaterad 2020-11-15

Alternativa former för konstruerade typer

Formerna hos datatype-deklarationen för uppräkningstyper och konstruerade typen kan kombineras!

```
datatype number = Int of int | Real of real;
Ett värde i number är antingen ett heltal med etiketten Int eller ett flyttal med etiketten Real. Tack vare att etiketten skiljer kan man alltid veta om det handlar om ett heltal eller ett flyttal.
```

Användning:
• Om man kan ha värden med *olika form (utseende)*.
• Om man vill ha funktioner som kan ha *olika typer* som argument eller värde.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 12 Uppdaterad 2020-11-15

Typer med värden av olika form

- Vi definierar en datatyp för att beskriva olika fordon. Vi anger följande:
• bilar: reg.beteckning, färg och motorstyrka
• cyklar: färg och hjuldiameter
• skateboard: färg

```
datatype vehicle = Car of string*string*int
                | Bicycle of string*int
                | Skateboard of string;
```

Olika värden av typen vehicle:
Car("XYZ123","green",100)
Bicycle("red",26)
Skateboard "silver"

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 13 Uppdaterad 2020-11-15

Exempel: räkna fordon av viss färg

```
(* vehicleColour vehicle
  TYPE: vehicle->string
  PRE: (ingen)
  POST: Färgen hos vehicle.
  EX: vehicleColour(Bicycle("green",24)) = "green" *)
fun vehicleColour(Car(_,colour,_)) = colour
  | vehicleColour(Bicycle(colour,_)) = colour
  | vehicleColour(Skateboard colour) = colour;
(* countColourVehicles(colour,vehicles)
  TYPE: string*vehicle list->int
  PRE: (ingen)
  POST: antal fordon i listan vehicles med
       färgen colour.
  EX: countColourVehicles("green",[Car("XYZ123","green",100),
                                       Skateboard "silver",
                                       Bicycle("green",24)]) = 2 *)
(* VARIANT: length vehicles *)
fun countColourVehicles(_,[]) = 0
  | countColourVehicles(colour,vehicle::rest) =
    (if vehicleColour vehicle = colour then 1 else 0) +
    countColourVehicles(colour,rest);
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 14 Uppdaterad 2020-11-15

"Kombinerade" typer

Typen number kan innehålla ett heltal eller ett flyttal. Vid addition av number konverteras termerna automatiskt till flyttal om det behövs.

```
datatype number = Int of int | Real of real;
(* toReal n
  TYPE: number -> number
  PRE: (ingen)
  POST: Talet n konverterat till flyttal
  EX: toReal (Int 30) = Real 30.0 *)
fun toReal (Real x) = Real x
  | toReal (Int i) = Real (real i)
(* addNumbers(x,y)
  TYPE: number*number->number
  PRE: ingen
  POST: summan av x och y
  EX: addNumbers(Int 30, Real 2.0) = Real 32.0 *)
fun addNumbers(Int x, Int y) = Int (x+y)
  | addNumbers(x,y) = let val Real xr = toReal x;
                       val Real yr = toReal y
                       in Real (xr+yr)
                       end;
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 15 Uppdaterad 2020-11-15

Polymorfa datatyper

En eller flera komponentdatatyper i en konstruerad datatyp kan vara en typvariabel:

```
datatype 'a option = NONE | SOME of 'a
option blir här en typkonstruktör precis som list.
Instansen int option är en typ med två slags värden:
• Konstanten NONE.
• Ett heltal taggat med konstruktorn SOME.
```

Exempel på värden av typen int option:
NONE, SOME 4, SOME ~2, SOME 0
Exempel på värden av typen string option:
NONE, SOME "Hej", SOME "", SOME "ABC"

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 16 Uppdaterad 2020-11-15

Användning av option

option är en inbyggd typkonstruktor i ML. Den används t.ex. när man vill ha ett bättre sätt att hantera felsituationer i programmet än att avbryta körningen eller göra något odefinierat.

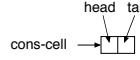
```
(* sumUpTo n
  Type: int->int option
  PRE: (ingen)
  Post: SOME s, där s är summan av talen 0..n om n>=0.
       NONE annars.
  Ex: sumUpTo 4 = SOME 10
      sumUpTo -2 = NONE *)
(* Variant: n *)
fun sumUpTo n = if n < 0 then
  NONE
  else if n = 0 then
  SOME 0
  else
  SOME(n+valOf(sumUpTo(n-1)));
```

Förvillkor saknas – jämför med sumUpTo från kursmoment 4!
(valOf är en inbyggd funktion i ML: fun valOf (SOME x) = x)

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 17 Uppdaterad 2005-11-15

Rekursiva typer

Komponenterna i en konstruerad datatyps värde får höra till datatypen själv! (En *rekursiv* typ.) En listcell

kan definieras som en konstruerad datatyp som innehåller en tupel med två komponenter – för head resp. tail:

```
datatype 'a list = [] | :: of 'a*'a list;
```

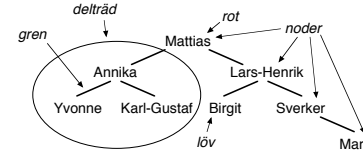
Listor i ML fungerar exakt som om de var definierade med denna deklaration.

(Man kan inte göra om deklarationen för att prova – ML tillåter inte att man gör en "ny" deklaration av listor.)

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 18 Uppdaterad 2005-11-15

Träd

Listor kan representera data med linjär struktur – t.ex. förteckningar och sekvenser. Ofta har dock data *trädstruktur*, t.ex. i ett släkktråd:

Detta är ett *binärt träd* – varje nod har *maximalt* två *grenar*.
Löv är noder som saknar grenar. *Roten* är trädets början.
Djupet hos en nod är avståndet till roten.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 19 Uppdaterad 2005-11-15

Hur representera ett träd

Varje nod läggs i en lista tillsammans med delträdens rotnoder:
type familyTree = (string*string*string) list;

```
[("Mattias", "Annika", "Lars-Henrik"),
 ("Annika", "Yvonne", "Karl-Gustaf"),
 ("Yvonne", "", ""),
 ("Karl-Gustaf", "", ""),
 ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),
 ("Sverker", "", "Martin"),
 ("Birgit", "", ""),
 ("Martin", "", "")] : familyTree
```

- Enkel representation
- "Navigering" i trädet kräver *sökning* i listan. Hur hitta farfar?
- Vilken nod är rotnoden?
- Uppdatering av trädet kräver också *sökning*.

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 20 Uppdaterad 2005-11-15

Krånglig navigering

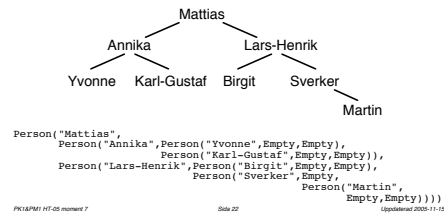
```
(* searchTree(person,tree)
  TYPE: string*familyTree->string*string*string
  PRE: Trädet tree innehåller en nod med personen person.
  POST: Nodinformationen för person.
  Ex: searchTree(("Lars-Henrik",
                [..,("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),...],
                ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker") *)
  = ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker") *)
(* VARIANT: length tree *)
fun searchTree(key,nod::rest) = if #1 nod = key then
  nod
  else
  searchTree(key,rest);
```

```
(* farfarsnamn t
  TYPE: familyTree -> familyTree
  PRE: Trädet t innehåller farfadern till rotnoden.
  POST: Namnet på rotnodens farfar.
  Ex: farfarsnamn(("Mattias", "Annika", "Lars-Henrik"),...)
     = ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),...
     = "Sverker" *)
fun farfarsnamn( (_,_,far)::rest) = #3 (searchTree(far, rest));
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 21 Uppdaterad 2005-11-15

Träddatyper

Binära träd kan representeras *direkt* i ML som en rekursiv datatyp!
datatype familyTree = Empty
| Person of string*familyTree*familyTree;

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 22 Uppdaterad 2005-11-15

Enkel navigering

```
(* farfar t
  TYPE: familyTree -> familyTree
  PRE: Det finns en farfader till rotnoden i t.
  POST: Delträdet till t där farfadern är rotnod.
  Ex: farfar
     (Person("Mattias", ...,
            Person("Lars-Henrik", ...,
            Person("Sverker", ....., ..))) =
     Person("Sverker", ....., ..))
*)
fun farfar(Person( (_,_,Person( (_,_,ff) )) = ff;
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 23 Uppdaterad 2005-11-15

Rekursion över träd

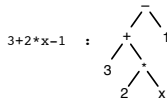
Rekursion över träd är normalt *dubbel* rekursion – man måste göra rekursion över *båda grenarna* från en given nod.

```
(* countPersons t
  TYPE: familyTree -> int
  POST: Antal personer i trädet t *)
(* VARIANT: Antal noder i trädet t *)
fun countPersons Empty = 0
  countPersons(Person(Left,Right)) =
  1+countPersons Left+countPersons Right;
countPersons(Person("Ronja", Person("Lovis", Empty, Empty),
  Person("Mattis", Empty, Empty)))
-> 1+countPersons(Person("Lovis", Empty, Empty))+
  countPersons(Person("Mattis", Empty, Empty))
-> 1+(1+countPersons Empty+countPersons Empty)+
  countPersons(Person("Mattis", Empty, Empty))
-> 1+(1+countPersons Empty)+
  countPersons(Person("Mattis", Empty, Empty))
-> 1+(1+0)+countPersons(Person("Mattis", Empty, Empty))
-> 2+countPersons(Person("Mattis", Empty, Empty))
-> 2+(1+countPersons Empty+countPersons Empty) ... -> 3
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 24 Uppdaterad 2005-11-15

Syntaxträd

Strukturen hos en formel kan beskrivas med ett *syntaxträd*.


```
datatype expr = Const of int
  | Var of string
  | Plus of expr*expr
  | Minus of expr*expr
  | Times of expr*expr
  | Div of expr*expr;
Minus(Plus(Const 3,Times(Const 2,Var "x")),
  Const 1)
```

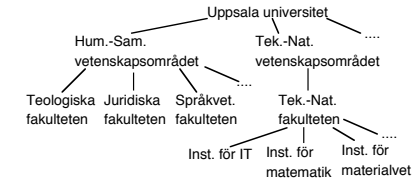
PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 25 Uppdaterad 2005-11-15

Beräkning av uttryck

```
exception UnDefVar of string;
(* eval(expr,var,value)
  TYPE: expr*string*int->int
  PRE: expr innehåller inga variabler utom den med namn var.
  Ingen division med 0 förekommer i expr.
  POST: Värdet av expr uträknat om variabeln med namn var har värdet value.
  Ex: eval(Minus(Plus(Const 3,Times(Const 2,Var "x")),Const 1),
          "x",4) = 10 *)
(* VARIANT: Storleken hos expr. *)
fun eval(Const c,_,_) = c
  | eval(Var v,var,value) = if v = var then
  value
  else
  raise UnDefVar v
  | eval(Plus(e1,e2),var,value) = eval(e1,var,value) +
  eval(e2,var,value)
  | eval(Minus(e1,e2),var,value) = eval(e1,var,value) -
  eval(e2,var,value)
  | eval(Times(e1,e2),var,value) = eval(e1,var,value) *
  eval(e2,var,value)
  | eval(Div(e1,e2),var,value) = eval(e1,var,value) div
  eval(e2,var,value);
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 26 Uppdaterad 2005-11-15

Allmänna träd


```
datatype 'a tree = Tree of 'a*( 'a tree) list;
'a är typen för informationen i varje nod.
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 27 Uppdaterad 2005-11-15

Exempel på träd

```
datatype 'a tree = Tree of 'a*( 'a tree) list;
Tree("Uppsala universitet",
  [Tree("Hum.-Sam. vetenskapsområdet",
    [Tree("Teologiska fakulteten",[]),
    Tree("Juridiska fakulteten",[]),
    Tree("Språkvet. fakulteten",[]),
    ...]),
  Tree("Tek.-Nat. vetenskapsområdet",
    [Tree("Tek.-Nat. fakulteten",[]),
    Tree("Inst. för IT",[]),
    Tree("Inst. för matematik",[]),
    Tree("Inst. f. materialvet",[]),
    ...])]) : string tree
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 28 Uppdaterad 2005-11-15

Felkoder (exceptions)

Felkoder är egentligen konstruktörer för datatypen exn. Deklareras med deklarationen exception.

```
exception NegArg;
fun sumUpTo 0 = 0
  | sumUpTo n = if n < 0 then
  raise NegArg
  else
  n+sumUpTo(n-1);
Anropet sumUpTo -2;
Ger: ! Uncaught exception:
      ! NegArg
exception Error of string;
fun sumUpTo' 0 = 0
  | sumUpTo' n = if n < 0 then
  raise Error("sumUpTo' ~Int.toString(n)")
  else
  n+sumUpTo'(n-1);
Anropet sumUpTo' -2;
Ger: ! Uncaught exception:
      ! Error "sumUpTo' -2"
```

PK16PM1 HT-05 moment 7 Sida 29 Uppdaterad 2005-11-15